

Mahirə Nağızıqı poeziyasında sayısız-hesabsız təbiət lövhələrinə də rast gəlirik. Bu da sobobsız deyil. Çünki doğma Azərbaycanımızın füsunkar təbiəti hər kəsi özünə sevdirdi. O ki ola hassas təbiətli şair kəsləri. Şairlər gördüyü təbiət mənzərələrindən ilham alıb, onu poeziyanın allı-güllü dili ilə vəsfə-tərənnümə də çəkirlər, elə də olur ki, paralel müqayisələr hesabına təbiət və insan amilini də bir araya gətirirlər. Bəla bir halı professor Həsən Mirzəyev çox dəqiqliklə müşahidə edib yazır: "Mahirə Nağızıqının "dağ" mövzusunda qələmə aldığı poetik örnəklərində də güclü şair professionallığı müşahidə edilməkdədir. Onun dağlara aludəliyi, məftunluğu bir söz adamı kimi estetik duyğuları və anlayışları dərindən dərk etməsindən irəli gəlir. Müəllif "A dağlar!" kiçik həcmli şeirində iki obraz yaradır: birincisi "dağ" obrazı, ikincisi isə el şairi Sücaətin obrazı. Birincisi vüqar, əzəmət, möhtəşəmlik rəmzi olan Azərbaycan dağlarıdır. İkincisi isə əsərləri ilə Azərbaycan poeziyasında özünə güclü mövqe qazandıran Sücaətdir ki, dağlar Sücaətsiz qalıb, Mahirə Nağızıqı onu dağlardan xəbər alır:

Təbiət lövhələrinin bədii təqdimi

Şakir Albalyev,

*Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent*

Sücaətdən xəbər yoxdu nə vaxtdı,
İnsafə gəl bir xəbər ver, a dağlar!
Səni səndən artıq sevdirdi vallah,
Harda qalıb, bir xəbər ver, a dağlar!

Kim oxşayır bulaqların gözünü,
Kim danışır el-obanın sözünü,
Sücaətsiz necə tapdın dözümlü,
Qoriblikdi, insafə gəl, a dağlar!

Xəbərinə küləklərdən alıram,
Oddan köynək geyinirom, yanıram,
Sənsiz ömrü puc, əfsanə sanıram,
Qucağını aç görüşək, a dağlar!

Güllər şölub, çəmənlərin saralıb,
Qara telə qar əlanib, ağarıb.
Aram-aram Sücaəti çağırıb,
Sarı simdə layla çalın, a dağlar!
Mahirəyə həyan olun, a dağlar!

Gördüyü kimi, şeirdə "dağ" obrazının insan və onun daxili aləmi ilə əlaqələndirilməsi ardıcıl bir sistem təsiri bağışlayır, dağlara məhəbbət və gözəllik duyğuları ilə el şairi Sücaəto məhəbbət duyğuları paralel istiqamətlərlə və duyğular istər dağların füsunkarlığına, təbiətinə, istərsə də Sücaətin sonotkarlığına dönməli və bağlılıq yaradır.

Mərhum professor Həsən Mirzəyevin sözlərinə qüvvət olaraq deyim ki, Mahirə xanımın bu şeirdə dağ obrazı ilə insan obrazını - eyni şairi Sücaətin obrazını vahid bir müstəviyə gətirməsi əsassız deyil. Bizim folklorumuzda, lirik növün populyar janrı olan xalq bayatılarımızda dağlarla insan taleyi arasında bağlantıların yaradılması halları kifayət qədər çoxdur. Şairə də anası Nəzi xanımın, eləcə də babasının - "Mirzəoğluğun dəftəri"ndən və s. eyni bədii-bildiri şifahi söz xəzinəmizdən mükməməl şəkildə faydalanmış və bunu yüksək sonotkarlıqla əsərlərinin ruhuna gətirmişdir. Buna görə də "Sücaətdən xəbər yoxdu nə vaxtdı" misrasıyla başladığı şeirində, Sücaəti dağlardan soralayaraq, dağlardan xəbər alır. Çünki şairə həm də yaxşı bilir ki, Sücaət dağlar oğlu, ona görə də dağlara müraciətə deyir ki, a dağlar, Sücaət səni səndən də - yəni özündən

Dağlara müraciət və İlisuda qış

də artıq sevdirdi, ona görə onu səndən xəbər alıram, ona görə "Harda qalıb, bir xəbər ver, a dağlar!" deyib fəğan qoparıram.

İkinci bəndə isə "Kim oxşayır bulaqların gözünü" deyib dağların sinosindən coş verib axan bulaqları kim öz şeirli oxşayıb-özöləyəcək deyə sual edir. "El-obanın" - dağ adamlarının sözünü-söhbətini indi kim nizamə düzüb, nəzmə çəkib çatdıracaq bizlərə deyir. Sənin şənəna şeirlər-nəğmlər çoxu Sücaətsiz necə səbrin çatıb dözürsən, a dağlar?" Qoribsimirsonmi heç onsuz, bu qorubliyə dözmə, insafə gəl, Sücaəti bizlərə yetir, a dağlar, - deyə şair kövrək nostalji duyğuları üstündə el şairi Sücaətin fiziki yoxluğuna yas tutur, öz üslubuna ağ-səhna deyir.

"Xəbərinə küləklərdən alıram" deyib, 3-cü bəndə küləklərin bəd xəbəri ona çatdırdığını bəyan edən müəllifin ardınca el deyimi ilə əhvalının pojmürdə olduğunu dilə gətirir: "Oddan köynək geyinirom, yanıram". Xalqımızın sabitləşmiş ifadəsidir: "Filankos oddan köynək geyinib". Bir adamın dördəndən-əndisədən, faciədən odlanıdığını - od tutub yandığını obrazlı şəkildə ifadə etmək üçün belə deyim işlədirlər. Yəni elə bil ki, oynına geyindiyi can köynəyi oddan-əldəndəndi ki, onun canı-ruhu bu dördəndən-olından yanib-qovrulur. Bu məqamda yəni dağları özünə həmdərd hesab edib "qucağını aç, görüşək, a dağlar" deyir.

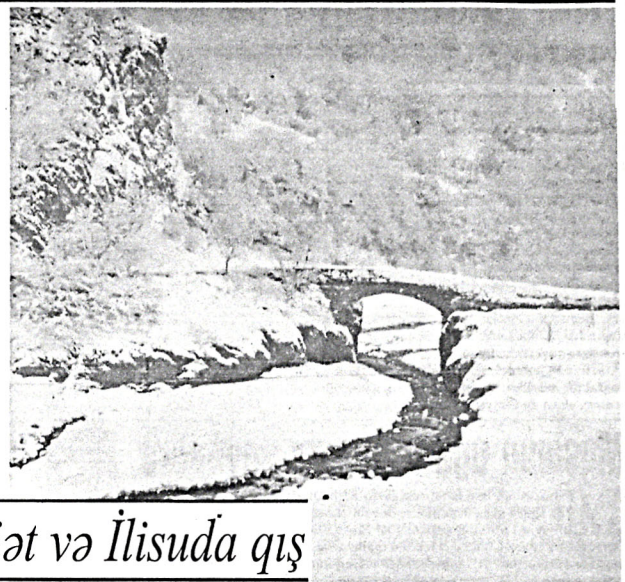
Son bəndə Sücaətin həyatdan vaxtsız gedişini dağların güllərinin solması, çəmənlərinin sarıması ilə müqayisəyə gətirir, bu nə sosial sferada "qara telə qar əlanib-ağarması" ilə eyni

*Dağ insanın poetik vəhdəti
və təbiətin bədii yaddaş çevrilməsi*

tutur.

Axırda isə dağlara müraciətə "Sarı simdə layla çalın - yəni ağ deyir" deyir. "Sarı sim" ifadəsi xalqı düşüncədə zədəli-yaralı telə işarədir, qəlbin kədərdən doqum sızılmasına eynəmdir. Möhz bu sarı sim üstündə Sücaəto yas tutub və Mahirəyə - yəni müəllifə də bu çəkilmiş dərddə - dözümlə zülmə tap gətirib dayana bilməsi üçün siz həyan olun - yəni könlünü alın, təsəlli yeri olun, a dağlar deyib, nigisliyi-kədərinə dağlara üz tutmaqla bu söpdəki izhar edir.

Beləcə, dağ obrazı ilə təbiətin dağvəqarlı insan obrazı eyni poetik müstəviyə qoşular, M.Nağızıqdakı təbiət təsvirlərinə başqa bir rəksdən yanaşan professor Aynur Sabitova yazır: "Adotən təbiətin təsviri dərindən olur və istisnasız olaraq bu "dərindənliyi" rəssamlara aid deyil və yuxarıda verilən fikirləri daha çox sözlə təbiət təsvirlərinin "çəkilişi" ilə möşğul olanlara aid edir. Dağıqlaşdırma aparsaq, bunun nəsrə elə də çətin möşğuliyət olmadığını, "çətinliklərə" daha çox, ikitip poeziyanın moruz qaldığını deyirlər. Nadir hallarda onların arasında təbiəti olaraq işlənmə-

miş və qafiyələrlə ifadə olunan bir şey tapa bilərsiniz. Bu, ancaq onunla bağlı deyil ki, natürmort - cansız təbiətin, oşyaların təsvirini çəti və edir, həm də onunla izah edilir ki, hətta dolğun gözəllik yaradan canlı təbiətin özünü bütün kaloriti ilə verməyi hər kəs bacarmır. Bu, ətraf mühitin dərindən yaşanan problemlərlə deyil, duyumun insan qəlbində doğurduğu akustika ilə izah oluna bilər. Həmin akustik situasiyanı Mahirə xanımın "Natürmort" şeirində nöinki hiss edirsən, elə həmin akustikamı, sözün birbaşa mənasında, yaşayırsan.

**Na cür şaxta ola, necə qar düşə,
Hürküdüb tərpətməz bir güllü burda.
Elə bil köçünü salıb həmişə
Duman gəzinəcək mürgülü burda.**

**Hamamçay qılınctək girib qınına,
Bahara saxlayıb tək gümanıni,
Qışılıb Kürmükcay qış yuxusuna,
Üstünə çəkib də dağ dumanını.**

O qədər canlı mənzərədir ki, şəxsən mən heyrotlanmıyım bilmirəm. Sanki o sakit qış gününün peyzajını müşahidə edirik, hətta ağa-paq bulud topanının başımızın üzərində asılıb qaldığını da fərqləndiririk və heyrotlə az-az hallarda bu gözəlliyin içində düşmüş insanlar kimi Yezlidəyin on uca nöqtəsində qanadlarını açaraq uçan şahını izləyirik. Bir azdan artıq ovunu hədəfləyən quşun sürətli ovunun üzərinə uçaçağı anı gözləyirik:

**Şahın mənşirəyib ovunu, deyən.
Vurur dövrəsinə Yezlidəyində.
Məşədə ağaclar qara bürünən
Gülcühdə gəlinirdi öz düvənə.**

**Yığib nə səbri var, cığırda baxar,
Vəşaq daldalanıb ağac dalında.
Nə imkən yaradar, nə şans buraxar,
Bir canlı adlarsa ov misalında.**

**Quşların səsi də kəsilib tamam,
Hamısı çəkilib öz yuvasına.
Elə bil bu saat burda olmasan,
Uçub gələcəklər qar havasına.**

Çoxumuzun həsrətində olduğu qış romantikasından aldığı adrenalini ancaq rovan, dolğun, klassik qafiyələrlə yaratdığı mənzərədə, yığib, böyük sevgi ilə toqquşan edilən qış peyzajının veridiyin fərqləndirilməz dəyəridir. Yağış içəri qırı, yarpaqları palçıq tapdalayır - yaxşı müqayisədir və mən heç yerdə rast gəlməmişəm. Hər bir şeiri müşayiət edən fotoşəkillər yaxşı seçilmişdir - onlar müvafiq əhval-ruhıyyəti artırır, mövsüm və günün vaxtı üçün uyğun video arxivliyi qurur.

Müəllifin şeirləri çox obrazlıdır - onları xüsusi edən də budur. Burada, məsələn, üfşu səmanın bir hissəsinə çevrilir və qeyri-adi bir sonot oşarı ortaya çıxır.

Bu qışa qış, şübhəsiz ki, oxucular üçün

trendə çevriləcək və bu da təbii: ürok həmişə sevilən birində bir cavabla qarşılaşmaq istəyir, bu istəklə də ona tərəf uzanır".

Mahirə Nağızıqı bu şeiri 7 yanvar 2021-ci ildə Qax rayonunun İlisu kəndində qələmə alıb. Şeirin tarixindən də gördüyü kimi soyuq bir qış günündə İlisunun gözəl təbiətinin qış fəslə poetik bir ovqatda təsvirini tapıb. Qarın - şaxtanın bu təbiət gözəlliyinə xələllik gətirmədiyi şairəyə baxışla dilə gətirilib. Təbiətin başı üstünə çökən dumanın da elə bil burada həmişəlik köç salıb gözdəyidi ehtimal edilir. Hamamçayın isə qılınctək qınına girdiyi, baharda canlanacaq təbiət rəsmi kimi sözlə çəkilib. Elə Kürmükcayın da qış yuxusuna gətirdiyi və dağın dumanını yorğan kimi üstünə çəkib uyuduğu poetik bir əhvala toqquşdur. 3-cü bəndə şahın adlı quşun Yezlidəyində bərsəndə durub ovunu mənşirəməsi səhnəsi də real bədii mənzərəsini tapıb. Qışın qar örpəyinə bürünən ağaclar isə ağ duvağa bürünmüş qış çəhrəli, gül həyalı gəlinə bənzədilmişdir. Vəhşi vəşaq isə ağac kəşşində daldalanıb-puşuqya durub öz şikarını axtarır. Bax beləcə, şairə İlisudakı qış fəslini bədii sözün gücü ilə canlı təbiət şəklində oxuculara nümayiş etdirir.

Aynur Sabitova bu məqamda bir nüansı da diqqətə çəkib yazır ki, "Mahirə Nağızıqı şeirlər toplusunda nadir hallarda doğma torpağının coğrafi hüdədlərindən kənara çıxır. Bunun qəsdən edilib-edilmədiyini dəyə bilmərim, amma bu yolla kolleksiyamız bütövlüyü öldürülür. O kolleksiyada hər şey lirikdir, bu şeirlər uyğun romantik əhval-ruhiyyə ilə bərabər, Azərbaycanın unikal təbiəti barədə oxucuların da dolğun təəssürat oymaqla üçün hazırlanıb:

**Elə bil qılınctək yağmış bu qar,
Görümə nə deydi: donux, karıxmış.
Büzə verməmiş, etməmiş ilqar,
Vədəsiz qonaqmış İlisuda qış".**

Beləcə, Mahirə xanım votonimizdə təbiətin gözəlliklərindən vəcdə gələrkən, natürmort rəsmi ilə əhvali ilə çəkib bizlərə sevdirdi. Qeyd edim ki, müəllifin "Natürmort" ədliyə verdiyi bu şeir "İlisuda qış" mənzərə rəsminin poetik inkişafı kimi də sosiyyoləndirilmişdir.

Gördüyü kimi Mahirə Nağızıqının təbiət təsvirlərində də votonimizdə səmək, voton təbiətinə vurğunluq əhval-ruhiyyəsi hakimdir. Votonimizdən hər yanı gözəldir. Rəhmətlik Süleyman Rüstəyin bir zamanlar dediyi "Connot görmək istəyən Azərbaycanca gəlin" çağırışında səslənən fikirlərin tərənnümü M.Nağızıqı poeziyasında voton təbiətinin təsvirində ifadəsini tapır. Onun poeziyasından voton təbiətinin hər fəslə - yazı da, yayı da, qışı da, qış da heyranedicə mənzərədə görünür. "İlisuda qış" natürmortunda biz bunun şahidi olduq.